

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THE
SCHOOLS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

¹ธนะวัฒน์ สงวนศรี, ²อดุลย์ พิมพ์ทอง และ ³วิเชียร รุ้ยินยง

¹Thanawat Sa-nguansri, ²Adul Pimthong and ³Wichian Rooyuenyong

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย

Northeastern University, Thailand

¹6483110025@neu.ac.th

Received: May 25, 2023; **Revised:** July 26, 2023; **Accepted:** August 16, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 310 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และ มอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffie) และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน โดยการนำความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

¹ นักศึกษา, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

³ อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและ รายด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในสถานศึกษา ขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Abstract

This research purposed to: 1) study the innovative leadership level of the school administrators under Khon Kaen Educational Service Area Office 1, 2) compare the innovative leadership of the School Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, divided by school sizes, experiences and positions. The population of this research 310 school administrators and teachers in the schools under under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, 2022 Academic Year, selected based on Krejcie and Morgan's packaged table. The research instrument was the five-rating scaled questionnaires, and the data were analyzed through the packaged software program to analyze the frequency, percentage, mean standard deviation, One-Way-ANOVA and the pair test with Scheffe's method. Also, the interview forms were used to interview with 6 samples and the information from the interview to analyze the scope of the content. The research findings indicated that: 1) the innovative leadership of the school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 implied at the much level both in overall and each aspect. 2) The comparison results of the innovative leadership of the school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, divided by the school sizes in overall and each aspect revealed differently at the statistical significance of .05 level. However, the innovative leadership of the school administrators in the medium and large sizes were indifferent at the statistical significance of .05.

Keywords: Innovative Leadership, School Administrators, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาของไทยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อแนวโน้มของการศึกษาในประเทศ แท้จริงแล้วไม่ได้มีเพียง เรื่องของกระบวนการสอน ครูผู้สอน หรือตัวเด็กเองเท่านั้น แต่รวมไปถึง ปัจจัยภายนอกที่สำคัญและมีผลกับความสำเร็จ (ประหยัด พิมพา, 2561: 243) ซึ่งมีปัญหาด้านการพัฒนาผู้เรียนที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน NT และ O-NET ต่ำกว่า เกณฑ์มาตรฐานบางวิชา มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณมีการฝึกทักษะและพัฒนาน้อย และมีนิสัยรักการอ่าน แสวงหาความรู้น้อย อีกทั้งยังมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนในเรื่องของการมีครูต่ำกว่า เกณฑ์มาก ครูส่วนใหญ่มีวุฒิ ไม่ตรงกับวิชาที่สอน ครูส่วนหนึ่งยังไม่พัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับศักยภาพและ ความต้องการของนักเรียน และมีทักษะการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ ต้องปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2563: 9) ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพในทุกมิติ โดยใช้เพื่อมุ่ง เป้าหมาย คือ ผู้เรียนทุกช่วงวัย (อมรา จันทะไทย, พงษ์พัฒน์ วงษ์สุน และ สยมพล จันทะแจ้ง, 2564:37)

ในการบริหารและจัดการการศึกษาในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่านวัตกรรมและเทคโนโลยีเริ่ม เข้ามามีบทบาทมาก ผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งครูอาจารย์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะ จึงจะใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ใน หลายลักษณะ นอกจากการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยียังมีบทบาท สำคัญมากต่อการบริหาร ผู้บริหารสามารถนำนวัตกรรมมาใช้ในด้านต่าง ๆ ได้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศถูก นำไปใช้ ในการศึกษาควบคู่ไปกับการนำไปใช้ด้านอื่น ๆ ผู้บริหารจึงต้องนำข้อมูลเหล่านี้มา วิเคราะห์และปรับตัวให้วิวัฒนาการควบคู่กับ การนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่ต้องการพัฒนา เนื่องจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็วมาก ผู้บริหารที่ต้องการ พัฒนาโรงเรียนภายใต้การแข่งขันทางการศึกษาด้วยระบบคุณภาพและมาตรฐานสากลที่ทวีความ รุนแรง มากยิ่งขึ้น ควรที่จะบริหารระบบสารสนเทศในองค์กร ความพร้อมของบุคลากรในการศึกษา ซึ่งครูเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่ง ในการที่จะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ ครูจึงต้องเป็นผู้ช่วย พัฒนา ทางวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องอันนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการ สร้างสรรค์นวัตกรรม การเรียนการสอนและความเป็นครูมืออาชีพ (แฟร์บีสต์ Verbiest, 2008:1) และการศึกษาที่มุ่งเน้นเพียงตัวความรู้เป็นหลักจะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและการ เปลี่ยนแปลงใน อนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กวิสรา ชื่นอุรา, 2559: 32) การสร้างการ เปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กรจึงเป็นเรื่องจำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งเทคนิคในการ บริหารจัดการ (Management) และความเป็นผู้นำ (Leadership) เพื่อนำพา องค์กรสู่ความสำเร็จ ในการเปลี่ยนแปลงได้ (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2559: 164)

การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหา

ทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษา ในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ให้เพิ่ม มากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง ซึ่งการใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการ ด้าน การศึกษาก็มีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ศศิประภา ชัย ประสิทธิ์, 2553:60) สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) ที่กล่าวว่า การศึกษาควร เป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากขึ้นและเป็น ประโยชน์ในการ พัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่แข่งขันอย่างรุนแรงเช่นปัจจุบัน เราจึง ควรเปลี่ยน กระแสการศึกษาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อผลในทางปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ก่อให้เกิด ผลผลิต ใหม่ในวงการการศึกษา เป็นผลผลิตที่สร้างสรรค์ (Creative) ซึ่งปัจจุบันผู้นำองค์กรยุคใหม่ต้อง เผชิญ ปัญหาที่หลากหลาย ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำ ต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกิดจากผู้ได้บังคับบัญชาและเปิดให้มีอิสระ ในการทำงานมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการก็เช่นเดียวกันจำเป็นจะต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและ ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและ เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ดังนั้นการที่โรงเรียนจะพัฒนาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ปัจจัย สำคัญส่วนหนึ่งมาจากผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วาโร เฟ่งสวส์ดี (2549, น.1) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพ ของการบริหารการศึกษา และประสิทธิผลขององค์การทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะบริหารให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกและใช้ความ เป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) ได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ผู้บริหารเป็นนักบริหารมี อชีพ ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งจะต้องปฏิบัติงาน ร่วมกับ ผู้อื่น โดยเพื่อนร่วมงานมีความเต็มใจ พึงพอใจ และในขณะเดียวกันก็ได้ผลงานที่มีความ ถูกต้อง สมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ รวมทั้งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อภิวัฒน์ เจน เชี่ยวชาญ 2549:14) นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545 :38) ยังกล่าวว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผล หรือ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้อง อาศัยความ พยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย มีทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร โรงเรียนและภาวะผู้นำของคณะครู และยังมีงานวิจัยต่างๆ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำ ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล ความสำเร็จในผลงานมี ส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้ เห็นว่าหน่วยงานนั้นมี ลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุด ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำ บริหารงานให้บุคลากร ที่มีอยู่ช่วยกันทำงานและรู้จัก เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงาน

ต่างๆเกิดประสิทธิผลและ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวรรณ เทพประสิทธิ์, 2555) โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกัน

การบริหารสมัยใหม่นั้นผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความฉลาดทางด้าน นวัตกรรม อีกทั้งมีความเข้าใจและเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสต่างๆ ด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ และสามารถใช้ความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในการขับเคลื่อนและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร ในการสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาสถานศึกษา (เนาวรัตน์ เยาวนาถ, 2562: 10) เป็นผู้นำที่ใช้แนวทางการดำเนินใหม่ๆ มีความสามารถในการนำนวัตกรรมใช้แก้ปัญหา (ไวส์ และเลแกรนด์, Weiss & Legrand, 2011 อ้างถึงใน เวียงวิวรรณ ทำทูล, 2557: 27) รวมทั้งประยุกต์ใช้วิธีการคิด วิธีการ ทำงานแนวทางใหม่ ๆ ในการสร้างงานที่มีประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้น (จิราภา ประพันธ์พัฒน์, 2560, 40) อีกทั้งการพัฒนา“นวัตกรรม”เป็นการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วหรืออาจจะเป็นสิ่งใหม่ เพื่อที่จะนำสิ่งนั้นไปใช้ในการปฏิบัติจริง เผยแพร่ และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้ในบริบทของการศึกษา จะอยู่ในเรื่องของการบริหารจัดการทางด้านการจัด การศึกษา และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน (ฐิติ ธีระเกียรติ, 2565: ออนไลน์)

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา อยู่ในระดับใด และศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลและ ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุงพฤติกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการศึกษาไทยให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง ให้เท่าทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 รวม 152 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร 164 คน ครู 1,370 คน รวมทั้งสิ้น 1,534 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 310 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 82 คน ครู 228 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ในการแบ่งชั้นเพื่อเก็บข้อมูลโดยแบ่งตามขนาด สถานศึกษาและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเลือกผู้ตอบ แบบสอบถาม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและ 6) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) และเปรียบเทียบรายคู่ ตามวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

จากการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 (N = 310)

ที่	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.21	0.65	มาก	1
2	ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.17	0.72	มาก	3
3	ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.16	0.73	มาก	4
4	ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.06	0.78	มาก	6
5	ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.19	0.72	มาก	2
6	ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม	4.13	0.78	มาก	5
	รวม	4.15	0.68	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.68) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.72) และด้านการบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.78)

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe method) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก (2.69)	ขนาดกลาง (4.30)	ขนาดใหญ่ (4.13)
ขนาดเล็ก	2.69	-	-1.61*	-1.44*
ขนาดกลาง	4.30	-	-	.17
ขนาดใหญ่	4.13	-	-	-

*p< .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็กมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ โดยที่สถานศึกษาขนาดกลางมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการที่จะเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานแบบเดิมๆ ให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์ งานมากขึ้น โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเป็นผู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีภาวะผู้นำในการจัดการและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู (Adair, 1996) นอกจากนี้พฤติกรรมและการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผล ความคิดเห็นของครู อีกด้วย สอดคล้องกับ Institute of Work Psychology (2003) ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับการ กระตุ้นและสร้างความมั่นใจให้กับครูในการลองทำสิ่งใหม่ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา จะทำให้ครู มีความรู้ มีทักษะและความสามารถใหม่ๆ ในการที่จะนำไปใช้สร้างให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการ มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึงครูจะต้องได้รับโอกาสในการเรียนรู้ ผู้บริหารควรให้การ สนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการมีความคิดสร้างสรรค์ และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

2. ผลการเปรียบเทียบการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีขนาด ต่างกัน ได้รับแนวคิด หลักการ กระบวนการบริหาร ตามนโยบายและเป้าหมายที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เป็นแนวทางเดียวกันหมด ขนาดสถานศึกษาเป็นเพียง การกำหนดขอบเขตการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งในการบริหารงาน ย่อมแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละขนาดสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชชา พุกนังาม (2559) ที่

ศึกษาการวิเคราะห์แบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับครูโรงเรียนขนาดกลาง เห็นความว่า โรงเรียนขาดความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากได้รับงบประมาณ ไม่เพียงพอแต่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน ด้านครูผู้สอน มีจำนวนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดแต่ยังมีบางระดับชั้นและบางวิชาที่สอนไม่ตรงวิชาเอก ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความพร้อม ซึ่งบริบทสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน การบริหารงานก็ย่อมแตกต่างกันด้วย ทำให้ โรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดกลางอาจมีผลทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในบางวิชาและโรงเรียนมักจะมีผลงานดีเด่นในด้านกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนมากกว่าทางด้านวิชาการ ในขณะที่เรียนขนาดใหญ่ ได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันในโอกาสต่างมากมาย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผู้บริหาร สถานศึกษานำวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย ไปถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติงานทั้งระบบจน เกิดผลลัพธ์ตามที่องค์กรต้องการได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย ของโรงเรียน ไปถ่ายทอดให้กับบุคลากร เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดผลลัพธ์หรือบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรให้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และเกิดความรู้สึภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่นการประกวดผลงานนวัตกรรมการสอนของครูในโรงเรียนหรือการส่งเสริมให้บุคลากรส่งผลงาน เข้าประกวดแข่งขันตามโอกาสต่างๆ ของหน่วยงานการศึกษา โดยมีการให้รางวัลหรือเกียรติบัตรในการประกวดเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรประยุกต์ใช้วิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ ให้มีความสอดคล้องกับลักษณะงานและบริบทขององค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเกิดการสร้างสรรค์งาน โดยการสนับสนุนให้มีการอบรมเทคนิคการสอนหรือค้นคว้า หาแนวทางใหม่ๆ เพื่อให้บุคลากรได้นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ และมีการติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรในการนำวิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ มาประยุกต์ใช้ ให้สอดคล้องกับลักษณะงานและบริบทขององค์กร Update

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
- กฤษพล อัมระนันท์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่वंงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ (2554), ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)
- ขวัญชนก โดนาค (2556), การวิเคราะห์องค์ประกอบกรผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้ง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2551). การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วงศ์, วิโรจน์ สารรัตน์. (2547). ภาวะผู้นำจากทฤษฎีสู่ข้อเสนอตัวแบบหลักสูตรพัฒนาบุคลากรวารสารศึกษาศาสตร์ มข., 27(3), 40-52
- วุฒิพงษ์ ภักดีเหล่า. (2554), การศึกษาคูณลักษณะขององค์การนวัตกรรมการนิเทศการองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)
- วีรชัย ตันติวีระวิทยา. (2530), การจัดองค์การให้มีประสิทธิภาพ, กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น
- เวียงวิวรรณ ทาทุน. (2557).ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.